

**СВІТЛИЙ ПАМ'ЯТІ ВЧИТЕЛЯ
(до 95-річчя з дня народження
П.Г. Кального)**

**В.М. Маурер, кандидат
сільськогосподарських наук,
професор**

Постать доктора сільськогосподарських наук, професора П.Г. Кального в усіх, кому довелося його знати збуджує високу повагу і щире вдячність, насамперед, за його людяність, фаховість, інтелігентність, ерудованість, неабияку працездатність, неупередженість і виняткову принциповість як у простих, так і складних ситуаціях, за ваговитий доробок у галузе-

ву науку та особистий внесок у вишкіл не однієї тисячі інженерів лісового господарства.

Народився Прокіп Григорович 19 липня 1917 р. у селі Сватово Луганської області у родині селян. Трудову діяльність розпочав дуже рано, у 15-річному віці, одразу після закінчення у Ростові школи морського учнівства. Спочатку працював машиністом на пароплаві, але жадоба знань узяла своє і після першої навігації моряк почав працювати слюсарем на Ростовському електроремонтному заводі. Робота на суші хоч і була менш романтичною, проте юнак, що з дитинства прагнув до знань, мав змогу працювати і водночас навчатися на вечірньому відділенні Автодорожнього робітфаку.

У 1936 р. після завершення навчання на робітфаку Прокіп Григорович вступає до Новочеркаського інженерного меліоративного інституту. Студентські роки містили у собі і напружене навчання, і перші результати власних наукових досліджень, і підготовку до самостійної трудової діяльності, роздуми та мрії про майбутню професію. Та не судилося молодому фахівцю після завершення навчання розпочати реалізацію своїх честолюбних планів і мрій – на перешкоді стала Велика Вітчизняна війна.

Із червня 1941 р. зі студентської лави і до Великої Перемоги у священній війні з фашистськими загарбниками у травні 1945 р. П.Г. Кальний у діючих військах Червоної Армії: 1941 р. – курсант Військово-інженерної академії ім. Куйбишева; 1941–1942 рр. – командир саперного взводу на Південному фронті; 1942–1944 рр. – заступник Командира 6-ї гідротехнічної роти Окремої Приморської Армії Північно-Кавказького фронту; 1944–1945 рр. – начальник штабу 400 батальйону авіаційного обслуговування ВПС МО. Нелегкими були військові дороги Прокопа Григоровича, але куди б вони не закидали молодого офіцера він мужньо зносив воєнне лихоліття, служив прикладом патріотизму і відданості Батьківщині.

У повоєнні роки в країні відновилися масштабні роботи з лісовідновлення та лісорозведення. Надзвичайно важливими були роботи з відтворення лісових ресурсів на Україні, де щорічно лісові культури створювали на площі понад 100 тис. га. Все це вимагало відповідного забезпечення лісокультурних робіт високоякісним садивним матеріалом. З метою організації його виробництва потрібні були фахівці. Це і стало головною причиною, через яку у 1946 р. Прокопа Григоровича відзивають з лав Червоної Армії та направляють на роботу до Києва і призначають на посаду керівника міжобласного відділення Всесоюзного тресту "Агролісорозсадник". Обіймаючи цю посаду П.Г. Кальний налаштовує тісні контакти з галузевою наукою і, зокрема, викладачами кафедр Київського лісогосподарського інституту, який активно відбудовувався у мальовничому Голосієві. Ґрунтовні знання та фахові здобутки молодого керівника не лишилися поза увагою на лісогосподарському факультеті інституту. З 1949 по 1951 рр. П.Г. Кальний за сумісництвом працює асистентом кафедри лісової меліорації, а з 1951 р. починає постійно працювати на кафедрі лісових культур спочатку асистентом, з 1954 р. – старшим викладачем, з 1956 – доцентом, а з 1974 р. – завідувачем кафедри.

Майже 10-річний термін, упродовж якого Прокіп Григорович завідував кафедрою, ознаменувався для неї значною активізацією наукових досліджень, удосконаленням форм і методів навчальної роботи, суттєвим поліпшенням матеріальної бази та широким впровадженням у навчальний процес технічних засобів навчання. З його ініціативи у 1976 році лабораторію кафедри (ауд. 127 першого навчального корпусу) було оснащено одним з перших в академії і на той час найкращим в аграрній освіті країни автоматизованим навчальним класом УСГА-2. Під керівництвом П.Г. Кального на кафедрі вперше для спеціальності "Лісове господарство" розроблено навчально-методичний комплекс з дисципліни "Лісові культури", впровадження якого у навчальний процес дало змогу суттєво вдосконалити вишкіл лісівників на споріднених факультетах.

Неперевершеним було ставлення Прокопа Григоровича до викладацької діяльності, зокрема, до читання лекцій. Процес підготовки до лекції та її читання, окрім постійної актуалізації суті, містив дидактику, детальне похвилинне планування, елементи акторства і, найголовніше, – ретельну післялекційну оцінку. Аналізував якість читання лекції за реакцією аудиторії та прослуховуючи її у запису. З цією метою в аудиторії спочатку використовували стаціонарний магнітофон "Дніпро", а пізніше – переносний касетник "Весна". Збережені кафедрою записи лекцій П.Г. Кального і нині є взірцем як для маститих лекторів, так і для початківців.

Понад 20 років Прокіп Григорович опрацьовував матеріали і писав докторську дисертацію на тему: "Біолого-екологічні та агротехнічні основи вирощування лісового садивного матеріалу в розсадниках Української РСР", яку успішно захистив у 1973 р. Ним, одним і з перших на теренах СРСР, були проведені масштабні, надзвичайно трудомісткі дослідження біології мінерального живлення та росту сіянців дерев і кущів понад 20 порід у вегетаційних сосудах, якими щиро захоплювався Президент Укра-

їнської академії сільськогосподарських наук, академік НАН України Вла-сюк Петро Антипович. Більш як на 35 років П.Г. Кальний випередив час, передбачивши появу добрив пролонгованої дії типу “Осмокотт”.

У грудні 1978 р. наказом ВАК СРСР П.Г. Кального призначають Го-ловою спеціалізованої Вченої Ради із захисту докторських дисертацій (за-ступником голови було призначено знаного в країні таксатора, проф. К.Є. Нікітіна). Завдяки Прокопу Григоровичу, який був гарантом панування у її діяльності атмосфери неупередженості, принциповості і, водночас, доб-розичливості Рада стала добре знаною не тільки в Україні, а і далеко за її межами. На засіданнях ради дисертаційні роботи захищали лісівники з усіх куточків колишнього СРСР: Латвії, Естонії, Білорусі, Закавказьких і Середньоазіатських республік.

Тривалий час Прокіп Григорович очолював Проблемну наукову раду лісогосподарського факультету і Науково-технічну раду Боярської ЛДС. Цей період діяльності для лісової дослідної станції був надзвичайно плід-ним на численні наукові об'єкти, створені співробітниками кафедр факу-льтету та науковцями станції. Поодинокі дослідні культури, які були за-кладені за проектами та під безпосереднім керівництвом П.Г. Кального (еколого-географічні культури сосни звичайної, культури сосни на площах з різною підготовкою зрубів) і зараз наполегливо досліджуються науков-цями інституту та мають непересічне наукове значення.

Неабиякого фахового резонансу на теренах Радянського Союзу на-був ініційований і проведений Прокопом Григоровичем у 1982 р. Всесоюз-ний науково-практичний семінар завідувачів кафедр лісових культур, у якому взяли участь представники усіх 22 кафедр країни. На зібранні було розглянуто ряд проблем щодо лісокультурної підготовки фахівців для лі-сової галузі та окреслено стратегічні напрями їх подолання, Рішення се-мінару стали доленосними. Вони значною мірою сформуvalи подальший розвиток лісокультурної справи. Але ця тема заслуговує окремої оповіді.

Кальний П.Г. принципово і послідовно боронив, на перший погляд дивні, але правильні, як свідчить час, позиції щодо вагомості наукової під-готовки керівництва і директорського корпусу лісової галузі та щорічного експедиційного стажування на виробництві викладачів кафедри. Щодо першого, усвідомлюючи скільки нині серед директорів лісгоспів і керівни-ків вищої категорії кандидатів і докторів наук, лишається тільки дивувати-ся передбаченню Прокопа Григоровича. Щодо стажування, то варто від-значити, що в усіх членів науково-практичних експедицій, які організову-вав наш завідувач у держлісгоспи Західного і Східного Полісся, Поділля, Буковини та інших регіонів України, лишилися незабутні спогади від поба-ченого, почутого і набутого. Нам, тоді молодим викладачам, такі експеди-ції давали можливість краще осягнути реалії та проблеми лісогосподарсь-кого виробництва, розширити свій фаховий кругозір, запозичити досвід, знання та вдачу нашого Вчителя.

За матеріалами наукових досліджень П.Г. Кальним опубліковано понад 100 науково-методичних праць, у тому числі 3 навчальних посібни-ки, декілька монографій та патент на винахід машини для викопування

дерев з грудкою землі. Його наукові праці добре знані у Німеччині, Чехії, Словенії, Польщі та багатьох інших країнах світу.

За воєнні та трудові звитяги його нагороджено орденами Червоної зірки, Великої Вітчизняної війни, Знак пошани та багатьма медалями.

На превеликий жаль, дуже рано, у розквіті сил пішов від нас Прокіп Григорович. До останнього подиху долати важку недугу йому допомагали рідні: дружина Віра Гаврилівна, діти: Тетяна, Олександр, Сергій, близькі та друзі. Не стало П.Г. Кального 3 серпня 1983 р.

Ми, співробітники кафедри, завжди пам'ятатимемо Прокопа Григоровича Кального – людину з великої літери, патріота українського лісу, ветерана війни, високообдарованого педагога, славетного науковця, далекосяжного керівника. Ми і нині вдячні йому за вимогливість і водночас ніжне батьківське ставлення до кожного з нас. Ми і надалі будемо робити все, аби бути гідними його світлої пам'яті, а його добрі справи жили у віках.